

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVASIYALAR VAZIRLIGI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI

QORAQALPOG'ISTON TIBBIYOT INSTITUTI

Ruyxatga olindi

№ 150.24/10-0/3.1.01

2024 yil « 12 » 08

«TASDIQLAYMAN»

QORAQALPOG'ISTON TIBBIYOT
INSTITUTI

rektori O.A. Ataniyazova

2024 yil « 12 » 08

TIBBIYOT KASBIGA KIRISH FANI
MODUL DASTURI

Bilim sohasi: 900000-Sog'liqni saqlash va ijtimoiy ta'minot

Ta'lim sohasi: 910000-Sog'liqni saqlash

Ta'lim yo'nalishi: 60910200- Davolash ishi

Ta'lim yo'nalishi: 60910300- Pediatriya ishi

Nukus -2024

Fanning kodlari TKK1104 TKK1204	O'quv yili 2024-2025	semestr 1-2	kreditlar 4	
			haftadagi dars soatlari 1	
Fan/modul turi majburiy	ta'lim tili qg/o'zb/rus		mustaqil ta'lim	jami yuklama
fanning nomi	maruza mashg'ulotlari (soat)	amaliy mashg'ulotlari (soat)	(soat)	(soat)
TIBBIYOT KASBIGA KIRISH	0	60	60	120

I. Fanning mazmuni

1. O'quv modulining dolzarbligi va oliy ta'limdagi o'rni

Tibbiyot kasbiga kirish moduli o'quv rejaning klinik modullar blokiga taalluqli bo'lib, 1 kursda o'qitiladi. Tibbiyot kasbiga kirish moduli bo'lajak mutaxassisni tayyorlashning ilk bosqichidan talabalarga kasbiy bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishni boshlaydi, talabalar tomonidan bemor bilan bo'layotgan muammolarni aniq tasavvur qila olish, mulohot qilish, tibbiyot muassasalarida o'zini tutish, bemorlarni parvarish qilishni o'rgatadi.

Modulni o'qitish uchun biologiya, anatomiya, fiziologiya, kimyo fanlari nazariy zamin bo'lib xizmat qiladi. Tibbiyot kasbiga kirish moduli keyinchalik ichki kasalliklar propedeutikasi, bolalar kasalliklari propedeutikasi, umumiy xirurgiya va bolalar xirurgiyasi modullari uchun nazariy zamin bo'lib xizmat qiladi.

Modul dasturi O'zbekiston Respublikasi Davlat ta'lim standartlari va bakalavriat ta'lim yo'nalishi malaka talablariga asoslangan holda tuzilgan. Mazkur modul dasturi mavzulari tibbiyot oliy ta'lim muassasalarining bakalavriat bosqichining klinik modullarning dastur mavzulari bilan uzviy bog'liq holda yaratiladi.

2. O'quv modulining maqsadi va vazifalari

2.1. Modulning maqsadi - talabalarga turli yoshdagi bemorlarni parvarish qilishni, kasb etikasi va deontologik tamoyillarni, bemor xanda kasalxona xodimlarining shaxsiy gigiena qoidalarini haqida bilim, ko'nikma va malakani shakllantirishdir.

2.2. Modulning vazifalari:

- deontologiya va etika tamoyillarini talabalar ongiga singdirish;
- klinikaning qabul bo'limi, bemorlar davolanadigan bo'limi, reanimatsiya va intensiv terapiya bo'limlari tuzilmalari, ularning ishini tashkil qilish asoslari bilan tanishtirish;
- bemorlarni qabul qilish qoidalarini o'rgatish;

- kattalar, bolalar va o'smirlarni stasionar davolash tizimida parvarish qilishni o'rgatish;

- davolash muassasalaridagi tizimni o'rgatish;

- kasalxona bo'limlariga yotadigan va yotgan bemorlarga sanitar ishlov berish qoidalarini o'rgatish;

- bog'lov xonasi va muolajalar xonasida ishlash qoidalarini bilan tanishtirish;

- kasalxona ichi infeksiyasi to'g'risida tushuncha berish va uni oldini olish qoidalarini bilan tanishtirish;

- kasallik turi va og'irlik darajasi, bemorning yoshiga qarab ovgatlantirishni o'rgatish;

- dori vositalarini qabul qilish usullari va kiritish yo'llarini o'rgatish;

- bemorlarni tezkor va regali operatsiyalarga tayyorlashni o'rgatish;

- jonlantirish bo'limida davolanayotgan va jonlantirish bo'limidan chiqqan bemorlarni parvarish qilishni o'rgatish;

- hayot uchun havfli xollarda (yurakning to'xtashi, nafas olishning buzilishi, qon ketishi, zaxarlanish, kuyish, sovuq qotish, aspiratsiya) bemorlarga birlamchi tibbiy yordam ko'rsatishni o'rgatish;

- laborator tekshiruv uchun biologik materiallarni to'plashni o'rgatish;

- bemorlarni parvarish qilishning zamonaviy usullari to'g'risidagi ilmiy adabiyotlardan foydalanishni o'rgatish.

2.3. Modul bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga qo'yiladigan talablar:

Talablar:

- davolash va profilaktika muassasalarining turlari; dezinfeksiya, sterilizatsiya, asseptika va antiseptika; kasalxona xodimlarining shaxsiy gigiena qoidalarini to'g'risida *tasavvurga ega bo'lishi*;

- davolash va profilaktika muassasalarining va tibbiy xujjatlarning turlarini; kasalxona xodimlarining shaxsiy gigiena qoidalarini; turli yoshdagi bemorlarni parvarish qilish va uning ahamiyatini; dezinfeksiya, sterilizatsiya, asseptika va antiseptika qoidalarini; turli yoshdagi bemorlarni ovgatlantirish va idishlarga qayta ishlov berishni; xarakat rejimini; «reanimatsiya», «klinik o'lim», «biologik o'lim» tushunchalarini; dori vositalarini berish usullari; bemorlarga sanitar ishlov berish turlarini; bemorlarni tekshiruvlarga tayyorlashni *bilishi va ulardan foydalana olishi*;

- joriy va yakuniy dezinfeksiya o'tkazish; hayot uchun xavfli holatlarda birlamchi tibbiy yordam ko'rsatish va tananing turli qismlarini immobilizatsiya qilish; birlamchi tibbiy muolajalarni bajarish (temometriya, antropometriya, nafas olish soni, yurak urish sonini aniqlash, arterial qon bosimini o'lchash); davo muolajalarini o'tkazish (ingalyasiyalar, gorchichnik qo'yish va boshq.); og'ir bemorlarni parvarish

va transportirovka qilish *malakalariga (shu jumladan klinik amaliy ko'nikmalariga) ega bo'lishi kerak.*

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) *O'quv reja bo'yicha ma'ruza ko'zda tutilmagan.*

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

3.2. *Mohlatdagi amaliy mashg'ulotlarning mavzulari, tashkil etish bo'yicha umumiy ko'rsatma va tavsiyalar:*

Modul bo'yicha mashg'ulotlar 50% nazariy (ma'ruza va amaliy mashg'ulot) va 50% amaliy qism (o'quv klinik amaliyot)dan iborat bo'lgan holda o'tkaziladi. Amaliy mashg'ulotning nazariy va amaliy qismini o'zaro bog'liq holda o'tkaziladi.

3.2.1. *Amaliy mashg'ulotlarning mavzulari ro'yxati:*

1. Bemor bolalarni parvarish qilish

1-mavzu. Bolalarga va o'smirlarga davolash-profilaktik yordam ko'rsatishning zamonaviy tamoyillari. JSST va BMT ning "Bolaga yaxshi munosabati shifoxona" bolalar fondining tashabbus tamoyillari. Bolalar parvarishi va tabiyasida tibbiyot xodimlarining o'rni. Tibbiyot xodimlari faoliyatining etik-deontologik tamoyillari.

2-mavzu. Bolalar kasalxonasining tuzilishi. Bolalar kasalxonasini ishlash tartibi. Dezinfektsiya turlari. Dezinfektsiyalovchi suyuqliklarni tayyorlash va ishlatish texnikasi. Bemor bolalar ota-onalarining tashrifi va oziq-ovqat olib kelishini nazorat qilish. Bolalar shifoxonasi xodimlarining shaxsiy gigienasi. Turli yoshdagi sog'lom va bemor bolalarni shaxsiy gigienasi. CHaqaloqlarni cho'miltirish texnikasi. Ko'z, quloq, sochlarni parvarishi, qizlar gigienasini o'ziga xosligi. Turli yoshdagi bolalarni kiyim kechaklari, poyafzali. Katta yoshdagi bemor bolalarni xo'jatga chiqishida yordamlashish.

3-mavzu. Bolalarni shifoxona sharoitida ovqatlantirishni tashkil qilish. Parxez taomlari. Oshxona va ovqat tarqatish xonasini jixozlanishi. Idish tovoqlarni yuvish va dezinfektsiya qilish.

4-mavzu. Dorilarni organizmga yuborish yo'llari (enteral, parenteral). Dorilarni organizmga yuborishda kuzatiladigan asoratlarni (nafas yo'llariga tiqilishi, dorili, havoli emboliya, infiltrat, abscess, gematoma, igna sinishi, anafliktik shok).

Termometriya. Tana xaroratini o'lchash texnikasi va uni registratsiya qilish. Ishtimalayotgan bolalarni parvarishlash (BKIUOB (IVBDV) – ishtimalayotgan bolalarga yordam ko'rsatishi). Tashxislash maqsadida laborator tekshirish uchun biologik material (qon, siydik, ahlat, balg'am va boshqalar)ni yig'ish, saqlash va jo'natish tartib qoidalari. Bemorni ultratovush, endoskopik va rentgenologik tekshiruvga tayyorlash tartibi va qoidalari.

5-mavzu. Bemor bolalarni nazorat qilish va parvarishlash. Teri kasalliklarida tashqi dori vositalarini ishlatish. YOtoq yarasini oldini olish va davolash. Davolovchi vannalar. Teri kasalliklarida bemor bolalarni (EKD, bichilish, issiqlik, soxta furunkulyoz, pufakcha) nazorat qilish va parvarishlash. Bemor bolalarni tashish (transportirovka) qoidalari. Turli yoshdagi va og'ir bemor bolalarni tashish (transportirovka) hususiyatlari. Bemor xonasini sanitar holatini nazorat qilish, toza va ishlatilgan choyshabarlarni saqlash va almashirish tartibi.

6-mavzu. Nafas olish a'zolari, yurak qon-tomir tizimi, hazm a'zolari, siydik hosil qilish va ajratish a'zolari kasalliklarida bemor bolalarni parvarishlash va nazorat qilish. Bolalarda zaharlanishni oldini olish va birinchi yordam ko'rsatish. Ovg'dan, alkagoldan zaharlanish. Dori vositalaridan zaharlanish.

2. Terapevtik bemorlarni parvarish qilish

1-mavzu. Klinika faoliyati bilan tanishish. Davolash muassasalari faoliyatini tashkil etish. Bemorlar umumiy parvarishning mohiyati

2-mavzu. Parhez tushunchasi. Parxez stollar. Bemorlarni ovqatlantirish usullari

3-mavzu. Nafas tizimi kasalliklari bilan kasallangan bemorlarni parvarishi va ularning nazorati.

4-mavzu. Yurak-qon tomir tizimi kasalliklari bilan kasallangan bemorlarni parvarishi va ularning nazorati.

5-mavzu. Xazm tizimi kasalliklari bilan kasallangan bemorlarni parvarish qilish va ularning nazorati.

6-mavzu. Buyrak va siydik ajratuv yo'llari kasalliklari bilan kasallangan bemorlarni parvarishi va ularning nazorati.

3. Xirurgik bemorlarni parvarish qilish

1-mavzu. Tibbiy etika va deontologiya asoslari. Xirurgiya qabul bo'limi tuzilmasi va vazifalari

2-mavzu. Xirurgiya bo'limi tuzilmasi va uni ishini tashkil qilish.

3-mavzu. Reanimatsiya va intensiv terapiya bo'limining tuzilmasi va uni ishini tashkil qilish

4-mavzu. Xirurgik bemorlarni parvarish qilish asoslari

5-mavzu. Xirurgik bemorlarni ovqatlantirish

6-mavzu. Terminal xolatlarda reanimatsiya asoslari

4. Xirurgik bemor-bolalarni parvarish qilish

1-mavzu. Xirurgik bemor bolalarning o'ziga xos xususiyatlari, ularni qabul qilishda shifokorning tug'an o'rni. Bioetika va deontologiya asoslarini xirurgik bemor bolalarni qabul qilishda qo'llashning axamiyati. Xozirgi zamon tibbiyotida yatrogeniya va evlanaziya muammolari

2-mavzu. Antiseptika va aseptika asoslarini o'rganish, xirurgik bemorlarni qabul qilishda sanitar ishlov berishning axamiyati.

3- mavzu. Shifoxona ichki infeksiyasi, «shaxsiy gigien» xaqida shifokorning – bemor bilan mulqot qilishi.

4- mavzu. Xirurgik bemor bolalarni kuzatish va davolash muolajalari. Narkoz tushunchasi, turlari, asoratlari bo'yicha shifokorning bemor bilan mulqot qilishining ahamiyati. Bemor bolaning ruhiy xolati - tushkunlik, shok, qo'rquv, g'am - andux, xayajon xolatlari shifokorning tutgan o'rni.

5- mavzu. Operatsiyadan keyingi davrida shifokor tomonidan olib borishi lozim bo'lgan parvarish muolajalarining ahamiyati. Ovgatlantirishni tashkil qilish. Operatsiyadan keyingi davr bo'yicha shifokorning bemor bola bilan mulqoti.

6-mavzu. Terminal xolatdagi og'ir bemor bolalarni olib borishda-bemor bolani axvoli xaqida xabar. Og'ir xirurgik bemor bolalarda kiyim-kechak va oqliqlarni almashirishning o'ziga xos xususiyatlari, yotok yaratilarni oldini olishda shifokorning tutgan o'rni.

3.2.2. Amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha umumiy ko'rsatma va tavsiya:

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir o'qituvchi tomonidan o'tkaziladi.

Amaliy mashg'ulotlarni o'tkazishda quyidagi didaktik tamoyillarga amal qilinadi:

- Amaliy mashg'ulotlarni maqsadini aniq belgilab olish;
- O'qituvchining innovasion pedagogik faoliyati bo'yicha bilimlarni chuqurlashtirish imkoniyatlariga talabalarda qiziqish uyg'otish;
- Talabada natijani mustaqil ravishda qo'lga kiritish imkoniyatini ta'minlash;
- Talabani nazariy-metodik jihatdan tayyorlash va h.k.

3.2.3. Modulni o'qitish davomida egallanadigan amaliy ko'nikmalar va kompetensiyalar:

Modul davomida egallanadigan amaliy ko'nikmalar ro'yxati:

O'quv (klinik) amaliyotini o'tish davrida talabalar quyidagi amaliy ko'nikmalarni o'zlashtirishlari ko'zda tutilgan.

1. Og'ir yotgan turli yoshdagi bemorlarning choysabini, kiyimini (kuylagini) almashirish texnikasi;
2. Og'ir yotgan bemor gulog'lariga, burniga, sochlari va og'iz bo'shlig'iga gigienik ishlov berish va taxorat kilish (oralig soxasini yuvish) texnikasi;
3. Og'ir yotgan bemorga tuvak (sudno) tutish texnikasi;
4. Og'ir yotgan bemorlarda yotoq yaratlar profilaktikasini o'tkazish ko'ndalari;
5. Turli yoshdagi bemorlarni ovqatlantirish;
6. Bemorlarni transportirovka qilish;
7. Tana xaroratini o'lchash;
8. Arterial qon bosimini o'lchash;
9. Antropometriyani o'tkazish;

10. Nafas va yurak to'xtaganda shoshilinch birinchi yordam (sun'iy nafas berish, yurakni birlavosita uqalash) berish.

Modul davomida o'quv (klinik) amaliyotni tashkil etish bo'yicha umumiy ko'rsatma va tavsiyalar:

Talabalarining o'quv klinik amaliyoti bo'limlarda o'tkaziladi. Amaliy mashg'ulotda amaliy ko'nikmalarga o'rgatish jarayoni batafsil rejalashtiriladi va 3 bosqichni o'z ichiga oladi:

1. Kirish qismi – mashg'ulotning maqsadi va vazifalari aniqlanadi, o'rganilayotgan ko'nikmadan foydalanishning motivation asosi, uning nazariy jihatlar muhokama qilinadi. Agar texnik vositalarni qo'llash talab etilsa (pikflovmetr, spiroanalizator, tonomet, otoskop, oftalmoskop va sh.o'x), unda ularning ta'sir mexanizmi, qo'llash texnikasi tanishtiriladi.

2. Ko'nikmani namoyish qilib berish va ko'p marta mashq qilish – bunda ko'nikmani bosqichlarga to'g'ri taqsimlashga alohida e'tibor qaratiladi. Testkari aloqani olgunga qadar, ya'ni o'rganayotgan shaxs mustaqil, biroq pedagog nazorati ostida bajara olganda, ko'nikmani bajarishning barcha bosqichlarini umumlashtirish, o'zaro bir-birida ko'p marta mashq qilish va faqat ko'nikmaga ega bo'lgandan so'ng bemorda qo'llaguncha, har bir bosqichni taxlili namoy ish qilinadi.

3. Xulosa – o'rganayotgan shaxs bilan ushbu ko'nikmaning ahamiyatini muhokama qilish va uni turli vaziyatlarda qo'llash. So'rov asosida birlamchi bo'g'inning o'ngasadi va vazifalariga erishilganligiga ishonch hosil qilish. O'qitish jarayonida yuzaga kelgan muammolarni aniqlash va hal qilish.

Talabalarga bajarilayotgan amallar algoritmi mavjud bo'lishi lozim (kafedraning uslubiy qo'llamasida kasbiy yo'rliqnomalar batafsil yoritilgan, o'quv xonasi devoriga sxema ko'rinishida osib qo'yilgan bo'lishi lozim). O'qituvchi nazorat qiladi va kerak bo'lganda talabalar ishidagi xatoliklarni to'g'rilaydi. Talaba, uning xatosi nimada ekanligini, o'qituvchiga va boshqa talabalarga tushuntirib beradi va so'ngira muolajani takrorlaydi. Interfaollik shunda namoyon bo'ladi, bunda boshqa talabalar ekspert sifatida chiqishga va o'qitilayotgan talabaning amaliy ko'nikmani to'g'ri o'zlashtirganligini baholashga tayyor bo'lishlari lozim.

Mashg'ulot so'ngida o'qituvchi har bir talabaning amaliy ko'nikmani o'zlashtirganlik darajasini baholaydi. Talaba amaliy ko'nikmani o'zlashtira olmagan vaziyatlarda, mashg'ulotdan tashqari vaqtda mustaqil o'zlashtirish tavsiya etiladi.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar, tashkil etish bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

4.1. Tavsiya etilayotgan mustaqil ishlarining mavzular ro'yxati:

1. Organizmni chinig'itish usullari

2. Akseleratsiya
 3. Zararli odatlar
 4. Avitaminov va gipovitaminozlar
 5. Giperektiv bola
 6. Xozirgi zamon tibbiyotida yatrogeniya muammolari.
 7. Evnanaziya muammolari.
 8. Paisient bilan verbal va nonverbal mulqot ko'nikmalari.
 9. Bemorlarning ruhiy holati «Depressiya, shok, qo'rguv, cho'chish, ipoxondriya, o'zini aybdor xis qilish», suyuksidal fikrlash va x.k.
 10. Krizis xolatida bo'lgan bemorga maslahat berish. Yo'qotish, bemor xolatini o'ziga xosligi.
 11. Keksa bemor. Keksa organizmning fiziologik xususiyatlari
 12. Xirurgiya va reanimatsiya bulimlari asosiy jixoz va anjomlari;
 13. Xirurgiyada gospiyal infektsiyani profilaktikasi
 14. Bemorlarda yotoq yaralarini oldini olish
 15. Xirurgik stomani parvarish qilish
- 4.2. Tavsiya etilayotgan mustaqil ishlarning shakllari:**
- Tibbiyot kasbiga kirish moduli bo'yicha tavsiya etilayotgan mustaqil ishlar modul tizimida turli xil keys, vaziyatli masala va krossvordlar shaklida amalga oshiriladi.
- 4.3. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlarni tashkil etish bo'yicha umumiy ko'rsatma va tavsiyalar:**

Tibbiyot kasbiga kirish moduli bo'yicha mustaqil ish auditoriya va auditoriyadan tashqari o'tkaziladi.

Talaba mustaqil ishini tashkil etishda quyidagi shakllardan foydalaniladi:

- auditoriya mashg'ulolaridan tashqari trenajyor, mul'aj va simulyasion zallarda/markazlarda tasdiqlangan amaliy ko'nikmalarni pedagog nazoratida son va sifat jixatdan bajarish va amaliy ko'nikmalarni o'zlashtirish daf'larida aks ettirish;
- tibbiyot OTM klinikalari va klinik o'quv bazalarida auditoriyadan tashqari tashkilashirilgan klinik navbatchilikda tasdiqlangan amaliy ko'nikmalarni navbatchi shifokor-pedagog nazoratida son va sifat jixatdan bajarish va navbatchilik daf'larida aks ettirish;

- bemorlarni parvarish qilishda davolovchi yoki navbatchi xamshira bilan ishtirok etish;

- aholi orasida sanitar oqartuv ishlarini suxbat va ma'ruzalarni o'tkazish;
- ayrim nazariy mavzularni o'quv adabiyotlari yordamida mustaqil o'zlashtirish;
- berilgan mavzu bo'yicha axborot (referat) tayyorlash;
- modulning bo'limlari yoki mavzulari ushida maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalari, maqolalar) bo'yicha ishlash va ma'ruzalar qilish;

- vaziyatli va klinik muammolarga yo'naltirilgan vaziyatli masalalar echish;
- CASE (real klinik vaziyatlar va klinik vaziyatli masalalar asosida sase-study) echish.
- modellar yasash, krossvordlar tuzish, organayzerlar tuzish va h.k.

Tibbiyot kasbiga kirish moduli bo'yicha kurs ishi rejada ko'zda tutilgan.

V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Modul davomida egallanadigan kompetensiyalar (nomi, kodi) ro'yxati:

- UK 1¹. Abstrakt fikr yuritish, xodisalarni tahlil va sintez qilish qobiliyatiga ega bo'lish;
- UK 2. Dunyoqarashni shakllantirish uchun falsafiy bilimlarning asoslaridan foydalanish qobiliyati;
- UK 3. Nostandart vaziyatlarda harakat qilish qobiliyati, qabul qilingan qarorlar uchun ijtimoiy va ahloqiy javobgarlikni olishga tayyorlik;
- UK 4. O'z-o'zini rivojlantirishga, anglashga, o'qishga, ijodiy salohiyatdan foydalanishga tayyorlik;
- UK 5. Favquloddagi vaziyatlarda birinchi tibbiy yordam texnikasini, himoya usullarini qo'llashga tayyorlik;

UK 6. Favqulodda vaziyatlarda birinchi tibbiy yordam texnikasini, himoya usullarini qo'llashga tayyorlik;

UKK 1². Kasbiy faoliyatning standart vazifalarini axborot, bibliografik manbalar, biotibbiyot terminologiyasi, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va axborot xavfsizligining asosiy talablarini hisobga olgan holda hal qilishga tayyorlik;

UKK 2. Professional faoliyatdagi muammolarni hal qilish uchun og'zaki va yozma ravishda rus va xorijiy tillarda mulqot qilishga tayyorlik;

UKK 3. Tibbiy xujjatlarni yuritishga tayyorgalik;

UKK 4. Kasbiy muammolarni hal qilishda dori vositalarini va ularning kombinatsiyalarini tibbiy maqsadlarda ishlatishga tayyorlik;

UKK 5. Bemorlarga birlanchi tibbiy yordam ko'rsatishni tashkil etish va dastlabki tibbiy sanitar yordam ko'rsatishni ta'minlashga tayyorlik;

UKK 6. Tibbiy yordam ko'rsatishda ko'zda tutilgan tibbiy asboblardan foydalanishga tayyorlik.

VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- Amaliy ishlarni bajarish va xulosalash;
- Interfaol keys-stadliar
- Blits-surov

¹ UK- умумий компетенция

² UKK – умумий касбий компетенция

- Guruxlarda ishlash
- Tadimotlarni qilish
- Jamoa bo'lib ishlash
- Loyihalarni himoya qilish

VII. Kreditlarni olish uchun talablar

Modul bo'yicha talabalar bilimni baholash mezonlari

Tibbiyot kasbiga kirish moduli bo'yicha baholash mezonlari haqidagi ma'lumot modul bo'yicha birinchi mashg'ulotda talabalar e'lon qilinadi.

Talabalarining modul bo'yicha o'zlashtirish darajasining Davlat ta'lim standartlariga muvofiqligini ta'minlash uchun quyidagi nazorat turlari o'tkaziladi:

- joriy nazorat (JN);
 - yakuniy nazorat (YAN).
- Modulga ajratilgan 4 kreditni talaba JN davomida yig'adi.

JORIY NAZORAT (JN)

JNda talabaning modul mavzulari bo'yicha bilim, amaliy ko'nikma va kompetensiyalarni egallash darajasini aniqlash va baholab borish ko'zda tutiladi.

Tibbiyot kasbiga kirish moduli bo'yicha JN og'zaki, o'rgatuvchi-nazorat testlari, tanqamma materiallari bilan ishlash, vaziyatli masalalar, mul'iyat va fantomlarda ishlash ma'lumotlarini o'rganish, uyma berilgan vazifalarni tekshirish va shu kabi boshqa shakllarda o'tkazilishi mumkin.

Baholashda talabaning bilim darajasi, amaliy mashg'ulot materiallarini o'zlashtirishi, nazariy material muhokamasida va ta'limning interaktiv usullarida ishtirokining faollik darajasi hisobga olinadi.

Har bir mashg'ulotda barcha talabalar baholanishi shart. Maksimal ball 100, o'tish bali 55 ball.

Joriy nazoratda saralash (o'tish) ballidan kam ball to'plagan va uzrti sabablarga ko'ra nazoratlarda qatnasha olmagan talabaga qayta topshirish uchun, navbardagi shu nazorat turiga, so'nggi joriy nazorat uchun yakuniy nazoratgacha bo'lgan muddat beriladi.

Joriy nazoratda talaba ajratilgan kreditni to'liq to'plashi shart, shundaagina u YAN kiritiladi.

Kasalligi sababli darslarga qatnashmagan hamda belgilangan muddatlarda joriy nazoratni topshira olmagan talabalarga fakultet dekani farmoyishi asosida, o'qishni boshlaganidan so'ng ikki hafta muddatda topshirishga ruxsat beriladi.

Semestr yakunida modul bo'yicha joriy nazoratda saralash balidan kam ball to'plagan talaba akademik qarzdor hisoblanadi.

Akademik qarzdor talabalarga semestr tugaganidan keyin qayta o'zlashtirish uchun bir oy muddat beriladi. Shu muddat davomida moduli o'zlashtira olmagan talaba fakultet dekani tavsiyasiga ko'ra belgilangan tartibda rektorning buyrug'i bilan talabalar saifdan chetlashtiriladi.

Modul bo'yicha ta'lim oluvchi reytingi quyidagicha aniqlanadi:

Ball	ECTS baho	ECTS ning ta'rifi		Bah o	Ta'rifi
86-100	A	"a lo" - a lo natija, minimal hatoliklar bilan	modul dasturining barcha bo'limlari bo'yicha tizimli, to'la va chuqur bilimga ega bo'lishi, zarur dalillar bilan asoslay olishi; terminologiyadan (shu jumladan, ilmiy, xorijiy tilda ham) aniq, o'z o'zida foydalanishi; savollarga javobni mantiqan to'g'ri, srtistik savodli ravishda ifodalashi; muammoli savollarni aniqlashi, o'z qarashlarini ilmiy-amaliy tilda asoslab bera olishi; modulning tushunchalarini bilishi va uni qisqa vaqt ichida ilmiy va amaliy masalalarni echishda samarali qo'llay olishi; nostandart vaziyatlarda muammolarni mustaqil va ijodiy hal qila olish qobiliyatini ko'rsata olishi; amaliy ko'nikmalarni mustaqil ravishda to'liq bajara olishi (sifat va belgilangan soni jihatidan) va kompetensiyalarni to'liq egallashi; amaliy masalalarni qisqa, asoslangan va ratsional ravishda hal etishi; modul dasturida tavsiya etilgan asosiy va qo'shimcha adabiyotlarni to'liq va chuqur o'zlashtirishi; modul bo'yicha nazariyalar, konsepsiyalar va yo'nalishlar mohiyatini anglash, ularga tanqidiy baho berish va boshqa modullar ilmiy yutuqlarini qo'llay olishi; nazariy va amaliy mashg'ulotlarda butun semestr mobaynida ijodiy va mustaqil qatnashishi, guruhli muhokamalarda faol bo'lishi, vazifalarni bajarishda yuqori madaniyat darajasiga ega bo'lishi lozim;	5	a lo

81-85	B	"juda yaxshi" – o'rtadan yuqori natija, ayrim hatoliklar bilan	modul dasturining barcha bo'limlari bo'yicha tizimli, to'la va chuqur bilimga ega bo'lishi, zarur dalillar bilan asoslay olishi; terminologiyadan (shu jumladan, ilmiy, xorijiy tilda ham) aniq, o'z o'rnida foydalanishi, savollarga javobni mantiqan to'g'ri, stilistik savodli ravishda ifodalashi; o'z fikrini isbotlashda yoki boshqa nazariy materialni bayon qilishda yuzaga kelgan noaniqliklarni mustaqil bartaraf etib olishi; modulning tushunchalarini bilishi, qisqa vaqt ichida ilmiy va kasbiy vazifalarni qo'yish hamda hal qilishda undan unumli foydalanishi; standart vaziyatlarda muammolarni o'quv dasturi doirasida mustaqil hal qila olishi; amaliy ko'nikmalarni mustaqil ravishda to'liq bajara olishi (sifati va belgilangan soni jihatidan) va kompetensiyalarni to'liq egallashi; amaliy mashg'ulotlarda normativ-huquqiy hujjatlarni yaxshi bilishini namoyish qilishi, ushbu bilimlarni yangi vaziyatlarda to'g'ri (lekin doim ham rasional emas) qo'llay olishi, bajarilgan ish natijalarini etarli darajada rasmiylashtira olmaganligi; modul dasturida tavsiya qilingan asosiy adabiyotlarni o'zlashtirishi; o'rganilayotgan modul bo'yicha nazariyalar, konsepsiyalar va yo'nalishlar mohiyatini ang'lay olishi va ularga tanqidiy baho berishi; nazariy va amaliy mashg'ulotlarda butun semestr mobaynida ijodiy va mustaqil qatnashishi, guruhli muhokamalarda faol bo'lishi, vazifalarni bajarishda juda yaxshi madaniyat darajasiga ega bo'lishi lozim;	4	yaxshi
71-80	C	"yaxshi" – o'rtacha natija, sezilarli hatoliklar bilan	modul dasturining barcha bo'limlari bo'yicha tizimli, to'la va chuqur bilimga ega bo'lishi, zarur dalillar bilan asoslay olishi, ammo bir oz kamchiliklar bilan; terminologiyadan (shu jumladan,		

			ilmiy, xorijiy tilda ham) aniq, o'z o'rnida foydalanishi, savollarga javobni mantiqan to'g'ri, stilistik savodli ravishda ifodalashi; o'z fikrini isbotlashda yoki boshqa nazariy materialni bayon qilishda yuzaga kelgan noaniqliklarni mustaqil bartaraf etib olishi; modulning tushunchalarini bilishi, qisqa vaqt ichida ilmiy va kasbiy vazifalarni qo'yish hamda hal qilishda undan unumli foydalanishi; standart vaziyatlarda muammolarni o'quv dasturi doirasida mustaqil hal qila olishi; amaliy ko'nikmalarni mustaqil ravishda bajara olishi (sifati va belgilangan soni jihatidan) va kompetensiyalarni egallashi, ammo bir oz kamchiliklar bilan; amaliy mashg'ulotlarda normativ-huquqiy hujjatlarni yaxshi bilishini namoyish qilishi, ushbu bilimlarni yangi vaziyatlarda to'g'ri (lekin doim ham rasional emas) qo'llay olishi, bajarilgan ish natijalarini etarli darajada rasmiylashtira olmaganligi; modul dasturida tavsiya qilingan asosiy adabiyotlarni o'zlashtirishi; o'rganilayotgan modul bo'yicha nazariyalar, konsepsiyalar va yo'nalishlar mohiyatini ang'lay olishi va ularga tanqidiy baho berishi; nazariy va amaliy mashg'ulotlarda butun semestr mobaynida ijodiy va mustaqil qatnashishi, guruhli muhokamalarda faol bo'lishi, vazifalarni bajarishda yaxshi darajaga ega bo'lishi lozim; davlat ta'lim standartlari (talablari) doirasida etarli bilim hajmiga ega bo'lishi;	3	Qoniqarli
60-70	D	"qoniqarli" – sust natija, qo'pol kamchiliklar bilan	terminologiyani ishlatishi, savollarga javoblarni to'g'ri bayon qilishi, lekin bunda ayrim xatolarga yo'l qo'yishi; javob berishga yoki ayrim maxsus ko'nikmalarni namoyish qilishda qiyinalganda, modul bo'yicha asosiy tushunchaga ega ekanligini namoyish		

			etishi; amaliy ko'nikmalarni (sifat va belgilangan soni jihatdan) mustaqil ammo hatoliklar bilan to'liq bajara olishi; kompetensiyalarni mustaqil, ammo hatoliklar bilan egallashi; modulning umumiy tushunchalari bo'yicha qisman bilimiga ega bo'lishi va uni standart (namunaviy) vaziyatlarni hal etishda qo'llay olishi; pedagog xodim yordami bilan standart vaziyatlarni hal eta olishi; o'qitayotgan modul bo'yicha asosiy nazariyalar, konsepsiyalar va yo'nalishlar mohiyatini anglashi, ularga baho bera olishi; nazariy va amaliy mashg'ulotlarda pedagog xodim rahbarligida qatnashishi, vazifalarni bajarishda etarli madaniyat darajasiga ega bo'lishi lozim;	
55-59	E	"o'rt" – minimal natijaga teng	(talablari) doirasida qoniqarli bilim hajmiga ega bo'lishi; terminologiyani ishlatishi, savollarga javoblarni to'g'ri bayon qilishi, lekin bunda ayrim qo'pol xatolarga yo'l qo'yishi; javob berishga yoki ayrim maxsus ko'nikmalarni namoyish qilishda qiyinliganda va hatolarga yo'l qo'yanda, model bo'yicha asosiy tushunchaga ega ekanligini namoyish etishi; amaliy ko'nikmalarni (sifat va belgilangan soni jihatdan) mustaqil emas va hatoliklar bilan to'liq bajara olishi; kompetensiyalarni mustaqil emas va hatoliklar bilan egallashi; modulning umumiy tushunchalari bo'yicha qisman bilimiga ega bo'lishi va uni standart (namunaviy) vaziyatlarni hal etishda qo'llay olishi; pedagog xodim yordami bilan standart vaziyatlarni hal eta olishi; o'qitayotgan modul bo'yicha asosiy nazariyalar, konsepsiyalar va yo'nalishlar mohiyatini anglashi, ularga baho bera olishi; nazariy va amaliy mashg'ulotlarda pedagog xodim	

			rahbarligida qatnashishi, vazifalarni bajarishda etarli madaniyat darajasiga ega bo'lishi lozim;		
31-54	FX	"qoniqsiz" – minimal darajadagi bilimlarni olish uchun qo'shimcha mustaqil o'zlashtirish i zarur	(talablari) doirasida faqat ayrim fragmentar bilimlarga ega bo'lsa, ilmiy terminlarni ishlati olmasa yoki javob berishda jiddiy mantiqiy xatolarga yo'l qo'ysa; nazariy va amaliy mashg'ulotlarda passiv qatnashib, vazifalar bajarish madaniyatining past darajasiga ega bo'lsa; amaliy ko'nikmalarga va kompetensiyalarga ega bo'lmasa, o'z xatolarini hatto pedagog xodim tavsiyalari yordamida ham to'g'ri olmay olmasa.	2	Qoniqarsiz
0-30	F	"mutloq qoniqsiz" – to'liq qayta o'zlashtirish i lozim	(talablari) doirasida faqat ayrim fragmentar bilimlarga ega bo'lsa, terminlarni ishlati olmasa yoki javob berishda jiddiy va qo'pol mantiqiy xatolarga yo'l qo'ysa yoki umuman javob bermasa; nazariy va amaliy mashg'ulotlarda passiv qatnashib, vazifalar bajarish madaniyatining past darajasiga ega bo'lsa yoki umuman bajarmasa; amaliy ko'nikmalarga va kompetensiyalarga ega bo'lmasa, o'z xatolarini hatto pedagog xodim tavsiyalari yordamida ham to'g'ri olmay olmasa.		

YAKUNIY NAZORAT (YaN)

JNga ajratilgan kreditlarni to'liq to'plagan talaba YaNga kiritiladi. YaNda talabaning bilim, ko'nikma va malakalari modulning umumiy mazmuni doirasida baholalanadi. YaN modul bo'yicha o'quv mashg'ulotlari tugaganidan so'ng o'tkaziladi. Bunda talabalarning kompetensiyalarni, amaliy ko'nikmalarni egallash darajasi va nazariy bilimlari tekshiriladi. YaNda saralash balini (55 ball) yig'ra olmagan talaba YaNdan o'tmagan va moduli o'zlashtirmagan deb hisoblanadi (JNda kreditini to'liq yig'gan bo'lsa ham).

Ta'lim muassasasi rektorining buyrug'i bilan ichki nazorat va monitoring bo'limi rahbarligida tuzilgan komissiya yakuniy nazoratni o'tkazishi

jarayoni davriy ravishda o'rganib boriladi va uni o'tkazish tartiblari buzilgan hollarda, yakuniy nazorat natijalari bekor qilinadi va yakuniy nazorat qayta o'tkaziladi.

Kasalligi sababli yakuniy nazoratni topshira olmagan talabalarga fakultet dekani farmoyishi asosida, o'qishni boshlaganidan so'ng ikki hafta muddatda topshirishga ruxsat beriladi.

Semestr yakunida yakuniy nazoratda saralash balidan kam ball to'plagan talaba akademik qarzdar hisoblanadi.

Akademik qarzdar talabalarga semestr tugaganidan keyin qayta o'zlashtirish uchun bir oy muddat beriladi. Shu muddat davomida modulni o'zlashtira olmagan talaba fakultet dekani tavsiyasiga ko'ra belgilangan tartibda rektorning buyrug'i bilan talabalar saifidan chetlashtiriladi.

Talaba nazorat natijalaridan norozi bo'lsa, modul bo'yicha nazorat turi natijalari e'lon qilingan vaqtdan boshlab bir kun mobaynida fakultet dekaniga ariza bilan murojaat etishi mumkin. Bunday holda fakultet dekanining taqdimomasiiga ko'ra rektor buyrug'i bilan 3 (uch) a'zodan kam bo'lmagan tarkibda apellyasiya komissiyasi tashkil etiladi.

Apellyasiya komissiyasi talabalarning arizalarini ko'rib chiqib, shu kunning o'zida xulosasini bildiradi.

Baholashning o'rnatilgan talablar asosida belgilangan muddatlarda o'tkazilishi hamda rasmiylashtirilishi fakultet dekani, kafedra mudiri, o'quv bo'limi hamda ichki nazorat va monitoring bo'limi tomonidan nazorat qilinadi.

Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbalari

Asosiy adabiyotlar

1. Xalmatova B.T., Oxunov A.O., Karimov M.Sh. va boshq. Tibbiyot kasbiga kirish, Darslik. Toshkent. 2019 u.
2. Xalmatova B.T., Oxunov A.O., Karimov M.Sh. i dr. Vvedenie v kliniku, Uchebnik. Tashkent. 2019 g.
3. Oxunov A.O. Xirurgik klinikasiga kirish, Elektron darslik. TTA. 2018 y.
4. Zaprudnov A.M., Grigoreva K.I. Obuiy uxod za detni. Moskva 2009 g.
5. A.V.Geraskin, N.V.Polutina, T.N.Kobzeva, N.M. Ashanin. Organizatsiya uxoda za detni v xirurgicheskoy stacionare. MIA 2012 g.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Babadjanov B.D., Oxunov A.O. Ponyatie o xirurgii. Organizatsiya raboty xirurgicheskogo otdeleniya, Metodicheskaya rekomendatsiya ssenariy provedeniya prakticheskix zanyatiy s ispolzovaniem interaktivnyx metodov obucheniya. Tashkent. 2012 g.
2. Babadjanov B.D., Oxunov A.O. Aseptika. Ssenarii dlya provedeniya

prakticheskix zanyatiy s ispolzovaniem sovremennyx pedagogicheskix texnologiy sostavlyennye na osnovе edinoy metodicheskoy sistem, Metodicheskaya rekomendatsiya. Tashkent. 2018 g.

3. Babadjanov B.D., Oxunov A.O. Anisepitika. Ssenarii dlya provedeniya prakticheskix zanyatiy s ispolzovaniem sovremennyx pedagogicheskix texnologiy sostavlyennye na osnovе edinoy metodicheskoy sistem, Metodicheskaya rekomendatsiya. Tashkent. 2018 g.

4. Babadjanov B.D., Oxunov A.O. Obsledovanie xirurgicheskogo bolnogo. Kursiya bolnyx. Sxema akademikeskoy istorii bolezni. Ssenarii dlya provedeniya prakticheskix zanyatiy s ispolzovaniem sovremennyx pedagogicheskix texnologiy sostavlyennye na osnovе edinoy metodicheskoy sistem, Metodicheskaya rekomendatsiya. Tashkent. 2018 g.

5. Bolalarga statsionar yordam kursatish. Metodik qo'llanma. (UzSSV №225 buyrug'i, 2013 y.)

6. Daniinov T.O., Xalmatova B.T., Boboeva U.R. Bolalar kasalliklari, Darslik. Toshkent. 2013 y.

7. Daniinov T.O., Xalmatova B.T., Boboeva U.R. Detskije bolezni, Uchebnik. Tashkent. 2013 g.

8. Krasnov A.F. Sestrinskoe delo. 1-2 tom. Uchebnoe posobie. Moskva. 2000 g.

9. Ko'krak suiti bilan boqish. O'quv qo'llanma. O'zRSSH/YUNISEF, 2013.

10. Morozova G.I. Osnovy sestrinskogo dela. Situatsionnyye zadachi. Praktikum dlya meditsinskix uchilniy i kolledjey. Moskva. 2009 g.

11. Muxina S.A., Tarnovskaya I.I. Osnovy sestrinskogo dela, Prakticheskoe rukovodstvo k predmetu. Moskva. 2003 g.

12. Oxunov A.O., Qayumov T.X. Chto takoe xirurgiya?. Elektronnoe uchebnoe posobie (na uzbekskom, russkom i angliyskom yazыkax) Tashkent. 2014 g.

13. Oxunov A.O., Qayumov T.X. Istoriya razvitiya sovremennoy xirurgii. Elektronnoe uchebnoe posobie (na uzbekskom, russkom i angliyskom yazыkax). Tashkent. 2014 g.

14. Oxunov A.O., Qayumov T.X. Pionery xirurgii. Elektronnoe uchebnoe posobie (na uzbekskom, russkom i angliyskom yazыkax). Tashkent. 2014 g.

15. Oxunov A.O., Qayumov T.X., Mexmanov SH.R. i dr. Sbornik testov urovnya dlya studentov po discipline «Obuaya xirurgiya» (na uzbekskom i russkom yazыkax). Tashkent. 2014 g.

16. Oxunov A.O. Istoriya razvitiya sovremennoy xirurgii. Elektronnyy uchebnik. Tashkent. 2018 g.

17. Oxunov A.O. Ssenarii i sbornik zadaniy dlya prakticheskix zanyatiy po obuey xirurgii s ispolzovaniem sovremennyx pedagogicheskix texnologiy. Uchebno-

pedagogicheskoe posobie dlya prepodavateley po discipline «Obuwaya xirurgiya». Tashkent. 2018 g.

18. Xalmatova B.T., Fayziyeva O'.R., Sariboldiyeva N.R. Neonatologiyada hamshiralik ishi. Darslik. Tashkent. 2014 u.

19. Charles F. Brunnicardi. Schwartz's principles of surgery. 10th edition. 2015

20. Das S. A manual clinical surgery. Special investigations and differential diagnosis. 11th edition. 2014.

21. John Lumley et all. Demonstrations of physical signs in clinical surgery. 19th edition. 2013.

22. Norman Williams. Bailey Loves. Short practice of surgery. 26th edition. 2018.

23. Peter F. Lawrence. Essentials of general surgery. 15th edition. 2013.

5.3. Internet saytlari

1. www.tma.uz

2. www.ziyouet.uz

3. www.medlines.ru

4. www.medbook.ru

5. <http://www.labirint.ru/books/570674/>

6. <http://www.labirint.ru/books/570674/>

7. <http://www.labirint.ru/books/569902/>

8. <http://www.labirint.ru/books/569744/>

9. <http://www.labirint.ru/books/561702/>

10. <http://www.labirint.ru/books/558529/>

11. <http://www.labirint.ru/books/553394/>

12. <http://www.labirint.ru/books/534343/>

13. <http://www.labirint.ru/books/532940/>

Fan/ modul uchun ma'sullar:

D.Erimbetov – QTTI “Bolalar xirurgiyasi, travmatologiyasi va anesteziologiyasi” kafedrası mudiri, t.i.n.

M.M.Nurmaxova – QTTI “Bolalar xirurgiyasi, travmatologiyasi va anesteziologiyasi” kafedrası assistenti

Taqrizchilar:

A.A.Matkarimova - Qorag'alpog'iston Respublika bolalar ko'p tarmoqli tibbiyot markazi bosh shifokori, t.i.n.

S.M.Begaliev – QTTI “Xirurgiya” kafedrası boshligi, t.i.n.